

โครงการภาษาไทย

“เพลงกล่อมเด็ก : วรรณกรรมลุ่มแม่น้ำตาปี สะท้อนวิถีภูมิปัญญาภาษาถิ่น”

ผู้จัดทำโครงการ

เด็กหญิงกุลสตรี	อุทรสิงห์
เด็กหญิงภัครดา	ณรงค์ฤทธิ
เด็กชายทศอักษร	หวังดี

คุณครูที่ปรึกษาโครงการ

นางวนิดา	แก้วบุญเรือง
นางสาวสุพรรณษา	รัตนบุรี

โรงเรียนเทศบาล ๕ เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี
สังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ช่วงชั้นที่ ๒ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖)
สาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชื่อโครงการ	เพลงกล่อมเด็ก : วรรณกรรมลุ่มแม่น้ำตาปี สะท้อนวิถีภูมิปัญญาภาษาถิ่น	
ผู้จัดทำ	๑. เด็กหญิงกุลสตรี	อุทรสิงห์
	๒. เด็กหญิงภัครดา	ณรงค์ฤทธิ์
	๓. เด็กชายทศอักษร	หวังดี
ครูที่ปรึกษา	๑. นางวนิดา	แก้วบุญเรือง
	๒. นางสาวสุวรรณา	รัตนบุรี
สถานศึกษา	โรงเรียนเทศบาล ๕ เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี	
	ถ.ดอนนาก ต.ตลาด อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84000	
ระดับชั้น	โทรศัพท์ ๐๗๗-๒๗๓-๕๑๕	
	ประถมศึกษาตอนปลาย	
ปีการศึกษา	๒๕๖๒	

บทคัดย่อ

โครงการภาษาไทยเรื่อง“ เพลงกล่อมเด็ก : วรรณกรรมลุ่มแม่น้ำตาปี สะท้อนวิถีภูมิปัญญาภาษาถิ่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมเพลงกล่อมเด็กในท้องถิ่น เพื่อจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในโรงเรียนและผู้สนใจ และเพื่อสอบถามความพึงพอใจของเพลงกล่อมเด็กในท้องถิ่น

จากการศึกษาและรวบรวมเพลงกล่อมเด็กในท้องถิ่น เพื่อนำมาประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ นั้น ทำให้ผู้ศึกษาได้เพลงกล่อมเด็กในท้องถิ่น จำนวน ๑๑ เพลง คือ ๑. เพลงไก่เถื่อน ๒. เพลงแม่ซื้อหิ้งสี่ ๓. เพลงพระสังข์ ๔. เพลงโนราห์ ๕. เพลงไปคอน ๖. เพลงแทงต้มลากพระ ๗. เพลงบวชเป็นเณร ๘. เพลงเวเปล ๙. เพลงปลูกรักไว้ที่หินแท่น ๑๐. เพลงหมากอ่อน และ ๑๑. เพลงกรรม จากนั้นผู้ศึกษาได้นำเพลงกล่อมเด็กในท้องถิ่น จำนวน ๑๑ เพลง มาดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของเพลงกล่อมเด็ก โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของเพลงกล่อมในท้องถิ่น กับนักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี รวมทั้งหมด จำนวน ๑๐๐ คน เพื่อสอบถามระดับความรู้ ความตระหนัก และสำนึกรักษ์ในภาษาถิ่นของตนเองต่อการเผยแพร่เพลงกล่อมในท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย พบว่า ด้านความรู้ในระดับมากที่สุด คือ ข้อ ๑.๑ ได้รับความรู้เกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓ ด้านการสร้าง ความพึงพอใจ ในระดับมากที่สุด คือ ข้อ ๒.๔ มีความต้องการประชาสัมพันธ์เพลงกล่อมเด็กในท้องถิ่นของตนเองให้บุคคลทั่วไปได้ทราบอย่างแพร่หลายจำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๙ และด้านการสร้าง ความตระหนัก ในระดับมากที่สุด คือ ข้อ ๓.๓ ต้องการเผยแพร่เพลงกล่อมเด็กในท้องถิ่นของตนเอง ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่จะช่วยทำให้บุคคลเกิดความตระหนักและสำนึกรักษ์ในภาษาถิ่นของตนเอง จำนวน ๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๙

ผลจากการศึกษาเพลงกล่อมเด็กในท้องถิ่นนั้น สามารถรวบรวมเพลงกล่อมเด็กได้ ๑๑ เพลง ดังนี้

๑. เพลงไก่อเถื่อน

ฮาเอ้อ... เเหอ... ไก่อเถื่อนเหอ		ชั้นเพื่อนทั้งบ้าน
โลกสาวซี้คร้าน		นอนให้แม่ปลุก
ฉวยได้ตำขวาน		แยงวานดังพลุก
นอนให้แม่ปลุก		โลกสาวซี้คร้านการเหอ...
คำศัพท์และความหมาย	ไก่อเถื่อน	หมายถึง ไก่อป่า
	ชั้นเพื่อน	หมายถึง ชั้นสะเพื่อน, ชั้นก้อง
	ซี้คร้าน	หมายถึง เกียจคร้าน
	แยงวาน	หมายถึง แยงกัน
	โลก	หมายถึง คำว่า “ลูก”
	ฉวย	หมายถึง จับ

อธิบาย เนื้อหากล่าวล้อเลียนเสียดสีสังคม สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสมัยก่อนว่า ส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำสวนยางพารา จะลูกขึ้นกรีดยางตั้งแต่ตีสองตีสาม (สองนาฬิกา หรือสามนาฬิกาตอนหัวรุ่ง) ซึ่งในสมัยก่อนจะมีไก่อเถื่อน (ไก่อป่า) มาก เมื่อถึงเวลาตีสองตีสามไก่อจะเริ่มขึ้นชาวบ้านก็จะตื่นออกไปกรีดยางกัน ถ้าลูกสาวบ้านไหนนอนไม่ยอมตื่นไปกรีดยาง ด้วยความขี้เกียจคอยให้แม่ปลุกก็จะถูกกระแนะกระแหนจากเพื่อนบ้าน ด้วยชาวบ้านในอดีตจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมไปมาหาสู่กันเสมอ

๒. เพลงแม่ซื้อทั้งสี่

ฮาเอ้อ... เเหอ... น้องนอนเหอ	นอนให้หลับดี
แม่ซื้อทั้งสี่	มาช่วยพิทักษ์รักษา
อาบน้ำป้อนข้าว	มารักษาเจ้าทุกเวลา
มาช่วยพิทักษ์รักษา	เด็กอ่อนนอนเปล... เเหอ

คำศัพท์และความหมาย แม่ซื้อทั้งสี่ หมายถึง เทวดาประจำตัวเด็ก หรือสิ่งเร้นลับที่อยู่ในความเชื่อของชาวบ้านไม่มีตัวตน จะมีฐานะเป็นเทวดา หรือภูติผีที่ไม่ปรากฏชัด แต่เชื่อกันว่าทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงทารก ตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ ๑๒ ขวบ คอยปกป้องคุ้มครองไม่ให้ได้รับอันตราย (แม่ซื้ออาจะมีชื่อเรียก ว่า ผุด ผัด พัด ผล ตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น)

อธิบาย เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรักความห่วงใย ของแม่ที่มีต่อลูก ต้องการให้ลูกนอนหลับอย่างสบาย ให้ลูกคลายกังวล เพราะเด็กจะเป็นกังวลกลัวว่าแม่จะทิ้งให้อยู่คนเดียวจึงไม่กล้าหลับ การที่แม่ได้ว่าอ่อนนอนให้แม่ซื้อมาปกป้องลูกอยู่ตลอดเวลา ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่ามีได้อยู่คนเดียว เด็กก็จะคลายกังวลและหลับในที่สุด และยังสะท้อนถึงความเชื่อที่ว่าเมื่อเกิดมาจะมีแม่ซื้อคอยคุ้มครองอยู่ ซึ่งความเชื่อนี้ก็ยังมีอยู่ มาจนถึงปัจจุบันนี้มิได้ถูกทอดทิ้ง

๓. เพลงพระสังข์

ฮาเอ้อ...เหอ...พระสังข์เหอ	สมเพทเวทนาลูกหอยสังข์
เขาเกลียดเขาชัง	พระสังข์อยู่ในรูปเงาะ
คนทั้งเพเขาเดินดิน	พระสังข์เนื้อนิลถือไม้เท้าเหาะ
พระสังข์อยู่ในรูปเงาะ	เหาะตามนางรจนา...เหอ...

คำศัพท์และความหมาย	สมเพทเวทนา	หมายถึง	น่าสงสาร
	เขาชัง	หมายถึง	เขาไม่ชอบ
	ทั้งเพ	หมายถึง	ทั้งหมด

อธิบาย เป็นการยกนิทานพื้นบ้านเรื่องสังข์ทองมาสอน ในเรื่องของการมองคนหรือการเลือกคบคน อย่ามองคนเพียงแค่รูปลักษณ์ภายนอก ให้มองลึกไปถึงจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความสามารถของคน ๆ นั้นด้วย อย่างเช่นพระสังข์เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ แต่ทำวสามลไม่ชอบ เนื่องจากรูปลักษณ์ที่เห็นภายนอกเป็นคนยากจน รูปชั่วตัวดำ จึงไม่ยอมรับเป็นชาย

๔. เพลงโนราห์

ฮาเอ้อ...เหอ...นางน้องเหอ	น้องนางโนราห์
หนีพ่อแม่มา	อาบน้ำในสระ
นายพรานคล้องได้	พาไปหว่ายพระองค์
อาบน้ำสระสง	หลงด้วยนายพรานป่า...เหอ

คำศัพท์และความหมาย	หว่าย	หมายถึง	ถวายเป็น
	โนราห์	หมายถึง	นางมโนราห์

อธิบาย เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของผู้ใหญ่ในสมัยโบราณ มีวิธีการสั่งสอนลูกหลานโดยการยกนิทานมาเป็นแบบอย่าง เช่น นางรจนาหนีพ่อแม่มาเล่นน้ำในสระโดนนายพรานจับไปถวายเจ้าเมือง คือพระสุธน จนต้องพลัดจากบ้านเมืองตนและไม่สามารถกลับบ้านได้ ซึ่งเพลงกล่อมเด็กในบทนี้สอนให้ไมโกหกผู้ใหญ่จะไปไหนมาไหนต้องบอกกล่าวให้ผู้ใหญ่ทราบ เกิดสูญหายหรือพลัดหลง หรือเกิดอันตรายใด ๆ ผู้ใหญ่จะได้ทราบและช่วยแก้ปัญหาได้ทันเวลา

๕. เพลงไปคอน

ฮาเอ้อ...เหอ...ไปคอนเหอ	ไปแลพระนอนพระนั่ง
พระพิงเสาดั่ง	หลังคามุงเบื่อง
เข้าไปในห้อง	ไปแลพระทองทรงเครื่อง
หลังคามุงเบื่อง	ทรงเครื่องดอกไม้ไหว้...เหอ...

คำศัพท์และความหมาย	ไปคอน	หมายถึง	ไปเที่ยวเมืองนครศรีธรรมราช
	ไปแล	หมายถึง	ไปดู
	มุงเบื่อง	หมายถึง	หลังคามุงกระเบื้อง

อธิบาย สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของเมืองนครศรีธรรมราช ในด้านศาสนาที่มีวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหารอันเป็นวัดเก่าแก่และมีความสำคัญที่สุดวัดหนึ่ง ซึ่งชาวพุทธทุกคนที่ไปเที่ยวนครศรีธรรมราช ก็จะต้องแวะไปนมัสการปูชนียสถานพระบรมธาตุเจดีย์ เพราะพระบรมธาตุทุกคนเชื่อว่าเป็นที่ประดิษฐาน พระบรมสารีริกธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในคาบสมุทรมหาคีไต้ และก่อให้เกิดการสร้างปูชนีย วัตถุ อื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องตามมาภายหลัง เช่น พระพุทธรูปนั่ง พระพุทธรูปนอน และพระทองทรงเครื่อง อังคดงามด้วยสุนทรียภาพที่ยากจะหามรดกใดในเมืองนี้มาเทียบเทียมได้

๖. เพลงแทงตัมลากพระ

ฮาเอ้อ...เหอ...นอนเสียน้องนอน	แม่ไปบ้านห้วนอนสักเดียว
ไปเชื้อสารเหนียว	แทงตัมลากพระ
โลกโลกแพงแพง	แม่อีแดงมันไม่ละ
แทงตัมลากพระ	ไม่ละสักหนเดียว...เหอ...

คำศัพท์และความหมาย

ห้วนอน	หมายถึง	ทิดไต้
สักเดียว	หมายถึง	ไม่นาน
เชื้อ	หมายถึง	ซื้อ
สารเหนียว	หมายถึง	ข้าวเหนียว
แทงตัม	หมายถึง	ทำขนมตัม
ชักพระ	หมายถึง	ชื่อประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของภาคใต้ นิยมจัดขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งถือว่าเป็นวันที่พระพุทธรูปเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์กลับจากโปรดพระพุทธรูปมารดา คล้ายกับการตักบาตรเทโวของภาคกลาง, การชักพระมี ๒ อย่าง ได้แก่ ชักพระทางบก คือ อัญเชิญพระพุทธรูปประดิษฐานบนบุษบกซึ่งตั้งอยู่บนยานพาหนะแล้วชักลากไป ชักพระทางน้ำ คือ อัญเชิญพระพุทธรูปประดิษฐานบนบุษบกในเรือแล้วใช้เชือกผูกเรือพระลากไปยังสถานที่ที่กำหนดแล้วจัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์, มักมีการโยนข้าวตัมรูปสามเหลี่ยมห่อด้วยใบกะพ้อใส่ไปบนพาหนะนั้น ๆ.

โลกโลก	หมายถึง	ราคาถูก
หนเดียว	หมายถึง	ครั้งเดียว

อธิบาย เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงประเพณีชักพระของจังหวัดสุราษฎร์ธานีหรือจังหวัดนครศรีธรรมราช อีกประเพณีหนึ่งที่นอกจาก ประชาชนจะได้ร่วมทำบุญแล้ว ยังได้รับความสนุกสนานในงานประเพณีชักพระอีกด้วย และยังบอกให้ทราบว่าไม่ว่าของจะถูกหรือแพงอย่างไร เมื่อถึงวันลากพระประชาชนก็จะแทงตัมไปร่วมประเพณีลากพระเสมอ

๗. เพลงบวชเป็นเณร

ฮาเห้อ...เหอ....ต้นพร้าวเหอ	ต้นพร้าวทางเอน
พี่บวชเป็นเณร	สาวน้อยอย่าเพิ่งเอาผ้า
น้ำค้ำในเดือนหก	หมั่นตกลงกลางเขาหัว
สาวน้อยอย่าเพิ่งเอาผ้า	ให้พี่สึกแต่เณรก่อน

คำศัพท์และความหมาย	ทางเอน	หมายถึง	ทางมะพร้าวที่เอนเอนไปมา
	บวชเป็นเณร	หมายถึง	บวชเป็นสามเณร
	เอาผ้า	หมายถึง	มีสามี
	หมั้น	หมายถึง	หมั้น (เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ ๓)
	สึกแต่เณรก่อน	หมายถึง	ให้ลาสิกขาจากสามเณรก่อน

อธิบาย การบวชเป็นประเพณีไทยที่สืบทอดกันมาช้านาน โดยเฉพาะภาคใต้นั้นพระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับยึดถือปฏิบัติกันมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตมาเป็นเวลานาน การบวชก่อนแต่งงาน เรียกว่า บวชก่อนเปียด เพราะผู้ใหญ่ส่วนมากถือว่าต้องบวชเรียนเสียก่อนจึงจะแต่งงานได้มีฉะนั้นไปขอลูกสาวใครเขาก็ไม่ยอมยกให้เพราะถือว่าผู้ที่บวชเรียนแล้วเป็นผู้ที่ประพฤติดี รู้หนังสือ ดังที่เรียกว่า บวชเรียน เพราะได้โปรดพ่อแม่และคนที่เรารัก

๘. เพลงเวเปล

ฮาเหอ...เหอ...เวเปลเหอ	เวไปได้ต้นส้มจุก
อยู่วัดไม่หนุก	สึกออกไปหาเมีย
ผ้าเหลืองที่แม่ยอมให้	เจ้าเอาไปไว้ที่ไหนเสีย
สึกออกไปหาเมีย	เสียผ้าเหลืองที่แม่ยอมให้

คำศัพท์และความหมาย	เวเปล	หมายถึง	ไกวเปล
	ไม่หนุก	หมายถึง	ไม่สนุก
	สึก	หมายถึง	ลาสิกขา
	ผ้าเหลือง	หมายถึง	ผ้าไตรจีวร

อธิบาย สะท้อนถึงวิถีชีวิต และความเชื่อของคนในสมัยก่อนว่าถ้ามีบุตรชายและบุตรชายได้บวชตามประเพณีที่ยึดถือมาบิดาและมารดาจะได้บุญจากการบวชของบุตรในครั้งนั้นด้วย และผู้ที่บวชจะได้รับการศึกษา ได้รับความรู้จากการอบรมสั่งสอนจากทางวัด เพราะสมัยก่อนวัดเปรียบเสมือนโรงเรียนหรือที่ขัดเกลาให้เป็นคนดี และเพลงกล่อมเด็กบทนี้ยังให้แนวคิดที่ว่าบุพการีย่อมผ้าไตรจีวรให้เพื่อต้องการให้บุตรนั้นได้บวชเพื่อศึกษาหาความรู้ แต่บุตรนั้นไม่สนุกกับการศึกษาหาความรู้ในวัดจึงต้องการลาสิกขาออกมาเพื่อมีภรรยาเป็นของตนเอง

๙. เพลงปลูกรักไว้ที่หินแทน

ฮาเฮอ เหอ ปลูกรัก เหอ	น้องปลูกรักไว้ที่หินแทน
เทโวเทวาทุกดาวแดน	ท่านช่วยพิทักษ์รักษา
พระอินทร์พระพรหม	ตักน้ำมารมต้นรักข้า
สิบหกชั้นฟ้า	รักษาต้นรัก เหอ

คำศัพท์และความหมาย	เทโวเทวา	หมายถึง	สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย
---------------------------	----------	---------	--------------------------

อธิบาย ขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ช่วยปกป้องรักษาความรักที่มีอยู่ให้หนักแน่นมั่นคงตลอดไป

๑๐. เพลงหมากอ่อน

ฮาเห่อ...เหอ...หมากอ่อนเหอ	หย่อนลายแห้ย
ทิ้งเสียพ่อแม่	เล่นตามชายมา
บุกน้ำมาเทียนนม	บุกตมมาเทียนกลางขา
เล่นตามชายมา	หมากอ่อนหย่อนลายแห้ย

คำศัพท์และความหมาย หมากอ่อน หมายถึง ผู้หญิงที่อายุน้อย
หย่อนลายแห้ย หมายถึง ลายหมากยังไม่ทันขึ้น คือ ยังไม่ทันโตเป็นสาวก็หนีตาม
ผู้ชายเสียแล้ว
เล่นตามชายมา หมายถึง หนีตามผู้ชาย
บุกน้ำมาเทียนนม หมายถึง เสี่ยงกับความตาย
บุกตมมาเทียนขา หมายถึง แปรเปื่อนมลทินเต็มที ผิดจารีตนิยมอย่างยิ่ง

อธิบาย สอนเรื่องค่านิยมของผู้หญิง ว่าผู้หญิงต้องรักษาวลสงวนตัว อยู่ในระเบียบ ไม่หนีตามผู้ชายไป เพราะถือว่าเป็นการทำลายเกียรติของครอบครัวและวงศ์ตระกูลอย่างมาก โดยเพลงกล่อมเด็กบทนี้กล่าวถึงหญิงสาวที่อายุน้อยอาจมีจิตใจอ่อนไหว ยอมปล่อยตัวปล่อยใจหนีตามชายไป โดยไม่คิดถึงประเพณีนิยมและเกียรติของตระกูล ซึ่งชาวใต้ถือว่าเป็นความเสื่อมเสียร้ายแรง ถึงขนาดญาติของฝ่ายหญิงอาจฆ่าหญิงนั้นได้ถ้าพบเจอ

๑๑. เพลงกรรม

ฮาเห่อ...เหอ...กรรมเหอ	กรรมกราบ
บาปกึ่งบาปปลาน้องไม่เคยทำ	ขอให้พบพี่ชายภาคหน้า
ชาตินี้ตัวน้องหลงเกิด	ขอให้กำเนิดในยอดฟ้า
ขอให้พบพี่ชายภาคหน้า	ถ้าน้องร่วมฟ้าหวัน

คำศัพท์และความหมาย ยอดฟ้า หมายถึง ปลายฟ้า
ร่วมฟ้าหวัน หมายถึง ร่วมโลกเดียวกัน

อธิบาย เกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรม คือ เกิดมาชาตินี้ไม่สมหวังกับคนที่ตนเองรักจึงอธิษฐานว่าบาปกรรมต่าง ๆ ในชาตินี้แม้เพียงเล็กน้อยก็ไม่เคยทำ ขอให้ชาติหน้าได้เกิดมารักกันกับชายผู้นั้นและได้อยู่ร่วมโลกเดียวกัน เป็นการเชื่อว่าทำอะไรไว้ก็จะได้ผลเป็นอย่างนั้นและกรรมนั้นจะตอบต่อไปจนกว่าจะสิ้นแรงแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องกรรมได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญาของพระพุทธศาสนา เกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรม